

Tööturu vahendajate reguleerimine ja sotsiaalpartnerite osa tööalase inimkaubanduse tõkestamisel

Kommenteeritud kokkuvõte

Sissejuhatus

Selle aruande eesmärk on aidata koostada avaliku sektori asutustele ettenähtud parima tava käsiraamatut, mis käsitleb tööturu vahendajatele kehtivate eeskirjade ja õigusnormide seiret ja jõustamist, et tõkestada tööalast inimkaubandust. Aruanne hõlmab kahe peamise valdkonna uuringutulemusi: kuidas avaliku sektori asutused reguleerivad eri liikmesriikides tööturu vahendajaid ja millises ulatuses aitab sotsiaalpartnerite tegevus tõkestada tööalast inimkaubandust. Aruandes keskendutakse peamiselt tööalase ärakasutamise eesmärgil toimuvale inimkaubandusele ja selles ei käsitleta seksuaalse ärakasutamise eesmärgil toimuvat inimkaubandust. Tähelepanekud põhinevad Eurofoundi Euroopa korrespondentide võrgustiku andmetel, mis pärinevad kõigist ELi 28 liikmesriigist ja Norrast.

Poliitikataust

Inimkaubanduse tõkestamine on alates 1990. aastate lõpust olnud ELi tegevuskavas tähtsal kohal. Inimkaubanduse vastase Palermo protokolliga vastuvõtmise 2002. aastal toetas inimkaubandusega võitlemist käsitleva ELi nõukogu raamotsuse ja ELi kava vastuvõtmist samal aastal. 2011. aastal võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu direktiivi, mis käsitleb inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset. Inimkaubanduse vastase võitluse direktiivi eeskujul hõlmab inimkaubanduse kaotamise ELi strateegia aastateks 2012–2016 (COM (2012) 286 final) sihipäraseid meetmeid, mille eesmärk on ennetamine, kaitsmine, vastutusele võtmine ja partnerlus. Strateegias käsitatakse värbamist inimkaubanduse seisukohast olulise valdkonnana ning rõhutatakse vajadust kaasata ametiühingud ja tööandjate organisatsioonid inimkaubanduse vastaste poliitikameetmete väljatöötamisse.

Peamised tähelepanekud

Aruandes analüüsitakse õigusakte, regulatsiooni ja sotsiaalpartnerite tegevust, mille eesmärk on ära hoida tööturu vahendajate võimalikku kaasamist tööalasesse inimkaubandusse. Aruande esimeses osas käsitletakse poliitikatausta ja mõisteid ning arutatakse tööturu vahendajate inimkaubandusega seostamise võimalikke viise. Tööturu vahendajad on avaliku või erasektori üksused või institutsioonid, mis viivad tööhõive- või rendiagentuurina tegutsedes kokku tööd otsivad üksikisikud ja tööandjad.

Uuringud näitavad, et tööturu vahendajate arv kasvas kiiresti 20. sajandi lõpus, kui paljud ELi riigid kaotasid piirangud ja hakkasid renditööd reguleerima.

Asjakohased Euroopa ja rahvusvahelised õigusaktid on muu hulgas renditöö direktiiv (2008/104/EÜ) ja tööhõivebüroosid reguleeriv ILO konventsioon nr 181 ning erinevad riiklikud meetmed, mille abil reguleeritakse ja seiratakse tööturu vahendajate tegevust. ELis reguleeritakse tööturu vahendajate tegevust kõige sagedamini litsentseerimis-, registreerimis- ja sertifitseerimiskavadega.

Uuringus tehti kindlaks neli sektorit, kus enamikus riikides on probleeme tööalase ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubandusega: põllumajandus, ehitus, majapidamistööd ning hotellid ja restoranid. Mõnes riigis on probleeme ka jaemüügisektoris (Belgia ja Rootsi), ilu- ja juuksurisalongides (Soome), transpordisektoris (Rumeenia) ning jääte- ja ringlussevõtusektoris (Taani).

Sotsiaalpartnerid annavad teavet ja jagavad kogemusi ebaausa värbamise ja tööalase ärakasutamise kohta. Teabe jagamine, vastastikune toetus ja tõhus koostöö aitavad tööalase ärakasutamise eesmärgil toimuvat inimkaubandust tõkestada ja kaotada. Rahvusvahelisel tasandil sõlmisid renditöö sektori sotsiaalpartnerid (Uni Global ja CIETT) 2008. aastal renditöö kohta vastastikuse mõistmise memorandumid, milles mõlemad pooled lubavad toetada õigusraamistikku, mis keelustab teiste töötajate õigusi ja tingimusi kahjustava renditöö. Uuring näitas, et riikide sotsiaalpartnerid tunnevad selles valdkonnas üha suuremat vastutust ning väljendavad muret ebaausa värbamise ja tööalase ärakasutamise üle. Sellest hoolimata näib, et võitlemine tööalase ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubandusega ei ole riikide tasandil prioriteet.

Liikmesriikide ja Norra sotsiaalpartnerid on töötanud välja mitmesugused meetmed, et võidelda tööalase ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubandusega, millega tegelevad tööturu vahendajad. Need täiendavad riikide poliitikameetmeid ja on erinevad: kollektiivlepingud, ühisalgatused, dialoog valitsusega, kampaaniad, kaebuste menetlemise süsteemid, riikideülene koostöö, käitumisjuhendite väljatöötamine, teabe ja õppematerjalide jagamine, kontrollide tõhustamine ning meedia kasutamine.

Aruanne näitab, et sotsiaalpartnerite kaasamine selles valdkonnas on sageli keeruline. Tööandjate ühendused ei hõlma kõiki tööturu vahendajaid ja seetõttu võib jõustamisel tekkida probleeme, eriti väikeste ja keskmise suurusega vahendajatega. Ametiühingud ei saa alati kontakti kõikide töötajatega, eelkõige nendega, kes töötavad varjatult või isoleeritult.

Poliitikasoovitused

Aruandes tuuakse esile kujuneva hea tava näiteid. Riikide meetmed hõlmavad piiriülest koostööd, tööinspeksioonide tegevust, õigusnormide kehtestamist, erinevate asutuste koostöö toetamist, suuniste jagamist teadlikkuse suurendamise, koolituse ja eetikakoodeksite kaudu, ohvriabi andmist ning koostööd sotsiaalpartneritega. Paljud valitsusasutuste ja sotsiaalpartnerite head tavad hõlmavad ohvrite toetamist ja teadlikkuse suurendamist tööalase ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubanduse kohta. Et konkreetselt

tööturu vahendajate või tööandjatega seotud meetmeid on vähe, rõhutatakse aruandes, et nii tööandjate ühendused kui ka ametiühingud saaksid probleemi lahendamiseks rohkem ära teha. Toimiva valdkondliku sotsiaaldialoogiga riikides võib olla kasu sellest, kui sotsiaalpartnerid töötavad välja ühise strateegia, et võidelda ebaausa konkurentsi ning palkadele ja töötingimustele avalduva survega.

Koostades avaliku sektori asutustele ettenähtud parima tava käsiraamatut, mis käsitleb eeskirjade ja õigusnormide paremat seiret ja jõustamist, et tõkestada tööalase ärakasutamise eesmärgil toimuvat inimkaubandust, millega tegelevad tööturu vahendajad, tuleks arvesse võtta järgmisi punkte:

- töötage asjakohaste Euroopa direktiivide ja rahvusvaheliste õigusaktide alusel välja selged riigisisese määratlused tööturu vahendajate, inimkaubanduse ja tööalase ärakasutamise kohta;
- kasutage täpseid määratlusi, et tõhustada andmete kogumist tööturu vahendajate ja tööalase ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubanduse osakaalu ja esinemissageduse kohta;
- suurendage hõlmatust, kaasates registreeritud, litsentseeritud ja/või sertifitseeritud tööturu vahendajad;
- tõhustage registreerimist, litsentseerimist ja/või sertifitseerimist, et edendada laialtlevikut nende tööturu vahendajate seaduskuulekust ja karistamist, kes võivad tegutseda inimkaubanduse algetapis;
- suurendage avaliku sektori asutuste ja sotsiaalpartnerite vahelist piirkondlikku ja piiriülest koostööd;
- toetage sidusaid ja tõhusaid kahe- ja kolmepoolseid ühismeetmeid, mis on seotud tööturu vahendajate ja värbamistavade ning tööalase ärakasutamise eesmärgil toimuva inimkaubandusega;
- toetage sotsiaalpartnereid kollektiivse esindatuse suurendamisel, eriti väikeste ja keskmise suurusega tööturu vahendajate puhul.

Lisateave

Aruanne „Tööturu vahendajate reguleerimine ja sotsiaalpartnerite osa tööalase inimkaubanduse tõkestamisel“ on kättesaadav aadressil <http://eurofound.europa.eu/et/publications>.

Lisateavet annab teadur Andrea Fromm aadressil afr@eurofound.europa.eu.